

ten zijn wa
nten ontbre
kten kracht
volgen hen

Geschiedenis
leidend woord
Nijkerk G. P.

zijn leidend
en op dit
erk, te eerde
aan het boek
in druk voor

ische Zending
predikant en
MAN ons een
fant al is het
ch, meer dan
idheid en de
lek mag ver-
en de graad
godaardig, dat
breeden om-
te zending een
overbodig is,
sulk een boek
ische zending
genoeg worden

ult tegenover
istudie, welke
t schrijven er
aat ruim 400
SS.

Inhoudopgave
us kan deze
d. or. Zij biedt
pooming van
andheid, werkt
plan. Ik be-
van het geduld
te vergen met
aan ongeslepen
nog staat als
jammeren en
aboudopgave
kan worden,
hoe het werk
ermit hem in
wordt er niet
dan nog vóór

plan en het
aboudopgave
erhopen door
n onderbrie-
ongeduldige
it, zij het dan
maar eerst aan
lotstelling voor
I, des te ver-
ansche I. nog
grijpt hij er
aardwerd met
IKEN EN ZEN-
M. Z. als
we Afceeling

—§ 113 Een
v. naar de ver-
porrichtigheid
gekomen.
g § 1—§ 24,
van het boek
en. Eerst toek
op voorgang
en, zou willen
g in het al-
wordt in de
er Medische
te het echter
eest in § 24
ending wordt

op mijn hart
mi daardoor
in eenigzins
inboud van

dat nog niet
s opgekomen
s Woorden en
de Zendingen
heuten in
Ministrieel,
asini Huis
in hun werk
zien, Aert-
eer FORTMAN
opgeeft.

de zendingen
en vereeni-
en monogra-
chte schrijver
d, wordt uit
grote nau-
wkeblad van
lag der Ver-
vindt men
geschied en
in de medische
Afceeling van
wetschapen
te betrekken
s besproken
sidenkenden
it gezocht in
den Heiland
it wie in dit
ending zoekt
het wonder
— verwat-
eengeret, dat
g maar, even
ut voor de

d de stof in
en behoort
ter medische
m, moet het
gende Afce-
lenis van de
te schrijver
e behandeld
g der M. Z.
wij in staat
e slaan en te

hooren van hare geboorte en haren groei tot
oude dagen toe." (p. 51).

"Doch", zoo gaat hij dan voort, "zoals elke
historie hare voorhistorie heeft, zoo ook de
historie der M. Z." En die voorhistorie wordt
in § 8, welke tot titel heeft: De eerste sporen
der M. Z., dan verhaald.

Heel wat historisch materiaal uit de zendingen-
geschiedenis der 17e en 18e eeuw en 't begin der
19e eeuw, is hier in enkele bladzijden saamge-
drongen. Het doet te kunnen doen, verstaat een
grote mate, zoowel van vertrouwdheid met die
geschiedenis, als van beheersing van de stof.

Een minder kundig en vooral een minder goed
geschoold schrijver zou hier in wijdsloppigheid
zijn vervallen; de beschrijving deser voorhistorie,
die voor de eigenlijke historie slechts voorloop-
moet zijn, veel te omvangrijk hebben gemaakt
en daarmee hebben grondig tegen de archi-
tectoniek van het boek. FORTMAN niet alom.

Met takt en soberheid laat hij het bijkomstige
weg om slechts het wezenlijke te bieden. Ook
oore JUSTUS HEURNIUS, een der beste kweek-
elingen van Walteus' Seminarium Indicum, krijgt
in deze voorhistorie zijn plaats.

Volgt de eigenlijke historie der medische
zending.

Zij dateert eerst van 1841.

In levendige trekken teekent de schrijver u
hoe in dat jaar Dr. PETER PARKER, die in
China had gearbeid, eens te EDINBURGH de gast was
van zijn vriend Dr. ABERCROMBIE. PARKER ver-
teelt dan zijn gastheer van de betekenis der
geneeskunde in den dienst der zending en 'diop
gevoelende die gunstige gevolgen welke verwacht
moogen worden van den arbeid van missionaire
artsen als zij samenwerken met missionaire
diensers des Woords" — richtte men den 30en
November, op initiatief van ABERCROMBIE, toen
de Edinburgsche V-reeniging voor M. Z. op.

(Edinburgh Association for Sending Medical
Aid to Foreign Countries) (p. 59).

Uit deze zoo interessante historiographie der
medische zending wil ik nog iets mededeelen
van de Londense Vereniging voor M. Z.
(London Medical Missionary Association) (p. 68).

Deze vereniging reeds gesticht in 1878 maakte,
sedert 1885, onder leiding van den ook hier te
lande bekende Dr. MAXWELL, een aanvang met
de opleiding van jonge mannen tot missionaire
artsen. Zij stichtte in 1890 haar studentenhuis,
en de daarin wonende studenten studeerden te
Londen aan medische faculteiten, die verbonden
zijn met hospitalen, waarin zij praktische op-
leiding ontvingen. Ik herinner mij nog heel
goed de Medische Zending ten oosten intro-
duceerde, in zijn lezingen ook op Dr. MAXWELL
en diens arbeid wees. Het is aan deze Londen-
sche Vereniging voor M. Z. dat ook de heer
SCHMIDT — die na zijn terugkeer uit Indië, ook in
Groningen studeerde en thans Nederlandsch
Arts is — voornamelijk op initiatief van Dr. LION
CACHET van 1888—1892 zijn opleiding ontving.

Ook de twee verenigingen welke zich in
Nederland ten doel stellen de M. Z. op het
zendingsterrein te steunen: De Vereniging: Dr.
Schweizer Hospital en de Vereniging tot op-
richting en standhouding van Hospitalen in
China ten dienste der Medische Zending, worden
hier vermeld.

In de laatste Afceeling van zijn boek, die
verwees de grootste is, handelt Dr. DE GAAY
FORTMAN, gelijk reeds boven is gezegd van:
De kerken en zendingenootschappen, welke de
M. Z. als hulpmiddel hebben. § 25—§ 133.

Met name deze Afceeling doet ons denken
omvang der Medische Zending kennen. Wij
leeren er uit hoe door bijna 50 instellingen,
die van uit Europa en Amerika, over de ver-
schillende deelen der aarde, onder heidenen
en Mohammedanen, zending drijven, van den
hulpdienst der medische zending gebruik wordt
gemaakt. Bovendien is deze Afceeling ook daarom
belangrijk, wij zij in uiteraard bekend maakt
met de vele zendingenootschappen en kerken
sich wiet zendingenwerk er in behandeld wordt,
en met allerlei bijzonderheden op de verschil-
lende zendingsterreinen.

Over den arbeid van den ten oosten bekende
Dr. OTTE vindt men een kort overzicht in § 76
waar de medische zending der DUTCH REFORMED
CHURCH van N. AMERIKA wordt beschreven.
In die laatste op p. 332 van OTTE's arbeid
in China; eerst aan het "Nederbosch-hospital",
met behulp van Hollandsche vrienden gesticht,
te Siu Khe, later en thans van zijn arbeid aan
het "Hoe Hospital" met zijn filiaal het vrou-
wenhospital op het eiland KOLONGETE te AYOY.

Over den hulpdienst der medische zending,
waarvan onze kerken in Indië bij haar zending
gebruik maken, handelt § 111: DE GEREFORMEERDE
KERKEN VAN NEDERLAND. Er wordt in gepro-
veerd van onze eerste missionairen arts J. G.
SCHOUTER en zijn medische arbeid; van het
outsien en de inrichting van het PETROBELLA-
hospital te Djocja; verder van de kleinere
ziekenhuizen te KRAKAL en te POERWADJO;
standelijk van het ziekenhuisje op SOEMBA.

De DE GAAY FORTMAN laat door dit zijn boek,
dat goed gestileerd, zeer aangenaam leest, niet
weinig bevorderen het beter verstand van en
daardoor ook de meerdere sympathie voor de
medische zending.

Hij droeg zijn hoog verdienstelijk werk op
aan de heerep W. HOVY en Dr. W. B. VAN
STAVENEN.

Vereenigingsleden.

IONGELINGSVEREEN. OF GEREFF. GRONDSLAG.

De achtste jaargang van het steeds zoo
practisch ingerichte en netjes uitgevoerde jaar-
boekje van den Nederlandschen Bond van Jong-
gelingsverenigingen op Gereformeerden grond-
slag ligt voor ons. Het brengt weer statistische
gegevens omtrent het afgelopen jaar, op wier
volledigheid wel niet veel zal zijn afteedigen.
Toch mag een opmerking niet achterwege
blijven, die we daarom aan den aanvang van
dit artikelje maken, aangezien ze iets betreft,
dat wel onmiddellijk op zal vallen aan velen,
die het overigens zoo voortreffelijke boekje
opmaken, om van den voortgang der Gerefor-
meerde Jonggelingsverenigingen kennis te nemen.
Men zoekt daartoe natuurlijk naar een staat,
waarin de voornaamste cijfers van 1907 naast
die van 1906 gesteld zijn, doch vindt zulk een
staat wel van het Nederlandsche Jonggelings-
bond, maar niet van het Gereformeerde Verbond.
Ru toe kan men den bloot van een zaak slechts
beoordeelen, als men haar voortgang kent.
Daarom zoeken we de opgaven van het vorig
jaar op, en kwamen tot de conclusie, dat de
bond alomst niet heeft, een vergelijking van
den stand zijner zaken gedurende 1907 met dien
gedurende 1906 te schromen. Zulk een ver-
gelijking spreekt toch van niet onbelangrijken

voortgang, gelijk blijkt uit het hier volgende
staatje.

Provinciale Afceelingen	Getal Ver- eenigingen.	Getal Leden.
	1907	1908
Groninger Afceeling.	60	62
Friesche »	109	117
Drentsche »	21	26
Overijsselsche »	43	43
Geleersche »	24	27
Utrechtsche »	45	42
N.-Hollandsche »	117	117
Z.-Hollandsche »	38	37
Zeeuwache »	18	19
Noord-Brabant »	494	515
Limburgsche »	1	2
Buitenland	1	2
TOTAAL	495	517

Men ziet hieruit, dat Groningen, Friesland,
Drenthe, Overijssel, Utrecht, Noord-Brabant en
Limburg in aantal verenigingen en in aantal
leden sterk voortgingen. Gelderland en Zuid-
Holland bleven met het aantal verenigingen
constant, terwijl Gelderland in ledental vooruit
en Zuid-Holland achteruit ging. Noord-Holland
en Zeeland verloren beide aan verenigingen:
Noord-Holland ging echter in ledental vooruit,
maar Zeeland ook daarin achteruit.

De voldoende over den voortgang, die zich
bij den Bond in zijn geheel voornoot, kan dus
niet in alle provincies ongedenkt zijn.
Wat het meest de aandacht trekt, dat is de
voortgang in Drenthe en Overijssel, en de
kleine achteruitgang in Zeeland. Men make zich
over dit laatste verschijnsel voor Zeeland niet
al te ongerust.

In een provincie, waar men de organisatie
degelijk en krachtig aanvat, kan er een tijd
komen, dat men met den correspondent van den
Bond in het jaarverslag zeggen moet: "De
degelijke actie der zingen in vorige jaren heeft
er toe geleid, dat schier overal in Zeeland Ge-
reformeerde Jonggelingsverenigingen zijn". Is
men eenmaal zoover, dan kan het ook al heel
licht eens voorkomen, dat er een vereniging
van de organisatie afvalt, zonder dat men tegen-
over dat verlies eenige winste kan stellen.

Wat Overijssel betreft, zal men zich wellicht
herinneren, dat in het overzicht, hetwelk ver-
leden jaar aan deze zaak gewijd werd, uit het
jaarverslag werd afgedrukt een klein stukje van
betgeen de Correspondent der provincie schreef
over den toestand aldaar. Zijne woorden getuig-
den van toen teleurgestelde verwachting.

Thans is het anders:

De inhoud van het vorig jaarverslag was samen
te vatten in de volgende woorden: "teleurgestelde
verwachting."

In dien toestand behoort echter thans gelukkig
niet te worden gerapporteerd. Moeten wij voor
de periode 1907/8 een motto kiezen, wij zouden
overnemen van de Redacteur van ons Bonds-
organ voor kort schreef: "Wij winnen wor-
steling."

Er is gelukkig voortgang in "Overijsselsch
braakland." Die voortgang toonde zich o.a.
in het toetreden van 2 Verenigingen. Wellicht
wekt dit een schamperen spotlach op bij een
Bondman uit een deel van ons land, waar de
Bond aldoor nieuwe Verenigingen zich onder
zijn banieren ziet scharen; het zij zoo; maar
wie Overijssel kent, zal moeten toestemmen, dat
het heel wat beteekent, als er zich 2 Vereeni-
gingen afscheiden uit hun afzonderling en zich
voegen bij den Bond. Maar ook in ander op-
zicht is er voortgang. In derzen zin namelijk,
dat de sympathie voor den Bond aanmerkelijk
grooter wordt.

Het ligt dan ook in het plan van het Af-
deelingbestuur, op den ingelagen weg van
propaganda krachtig voort te varen. Wij wen-
schen propaganda te voeren in drielei zin:
te propaganda onder de niet-aangesloten Ver-
eenigingen om hen te bewegen tot den Bond
toe te treden; te propaganda in de aangesloten
Verenigingen om hen beter de Bondsdece te
doen begrijpen, en te propaganda in sommige
streken der provincie om er een gezond Ring-
leven naar Blandstact te wekken.

Gaan wij op dezen weg voort, waartoe na-
tuurlijk in den eersten tijd eenige extra propa-
ganda vergaderingen noodig zijn, dan kan het
blijven in Overijssel een worstelend winnen.
Leggen we dan den nadruk op het winnen, dan
wordt het worstelen er des te lichter om!

Van de plannen om reeds nu een Bondsbe-
zoek in te richten naar Friesland-Hollandsch
model werd om goede redenen afgezien voor-
loopig. De propaganda eischt eerst nog alder
aandacht. Dit uitstel is echter in geen deele
afstel!

Gart het winnen voort, dan bereiken we ook
dit, dan bereiken we ook, wat nog steeds ons
ideaal is: "Overijssel geheel te hebben."

We kunnen dimalt ons overzicht niet zoo
nuttig maken als verleden jaar, doch willen
nog een enkelen greep doen uit de groote he-
veelheid gegevens, welke het jaarboekje verstrekt.
Zoo op 't oog is de achteruitgang in Zuid-
Holland niet zoo heel erg. Als men echter
bedenkt, dat Zuid-Holland de provincie is, waar
noe langer hoe meer het hart van het nationale
leven klopt, dan zoekt men onwillkeurig naar
een omkeer voor desen schijnbaar niet gewich-
tigen tergang.

Men ziet, dat al moge de Bond in zijn
geheel voortuitgaan, er toch deelen des lands
zijn, waar een geestelijke opwekking hoogst
gewenscht zou wezen.

Welou, moge in het volgende jaarboekje van
al die streken gezegd worden, wat thans van
Zierikzee gezegd wordt:
"Daar is 't een soort reëel geweest. Verleden
jaar een en al klacht over slaperigheid en on-
verschilligheid, en dit jaar een inspannen van
alle krachten!"

Aan het elande van dit artikel moeten we
nog een enkel woord zeggen over een geheel
ander onderwerp, dat daarop door zijn be-
langrijkheid en dringenden aard recht heeft.
Bedeeld wordt:

SONNEVANCK.

het bekende Christelijk sanatorium voor longlij-
den nabij Harderwijk. Hoezeer deze inrichting
noodig was en thans gewaardeerd wordt, blijkt
daaruit, dat het, in October j. l. geopend zijnde,
binnen enkele weken geheel met patiënten bezet
was, roodt reeds thans op tientallen van aan-
vragen om opname afwijzend moest worden
geantwoord.

Met het oog daarop moet noodzakelijk tot
uitbreiding overgegaan worden. Plannen zijn
daarvoor dan ook reeds gereed, maar het bestuur
der vereniging heeft nog geen voldoende
bouwkapitaal. Daarom vestigen wij de aandacht
der lezers van dit blad nadrukkelijk op deze
zaak, hen voorts verwijzende naar de in dit
nummer voorkomende annonce, betreffende de
4 pCt. obligatielening der vereniging.

't Is van harte te hopen, dat het bestuur
binnen één korten tijd melding kan maken
van een zeer ruime deelname, die het mogelijk
maakte, onverwijld met den bouw te beginnen.

Officiële Berichten.

Op de laatste vergadering van de classis
Warfium is de heer K. v. d. Beek, cand. aan
de Vrije Universiteit, preparator geëxamineerd
en met algemeene stemmen beroepbaar gesteld
voor de Geref. Kerken in Nederland.

J. BRUIN.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

J. BOEIJEN, scriba.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

Arnhem, 16 Febr. 1909.

De classis Middelburg der Geref. Kerken
heeft in hare vergadering van den 10den Febr. j. l.
den heer B. Meijer van Middelburg, candidaat
in de H. Godgeleerdheid, preparator geëxamineerd
en met alle stemmen beroepbaar gesteld in de
Geref. Kerken van Nederland.

heeft voor dese drie maanden nog geen classe-
beurt noodig.

6. Aan Glensdam, Vianen en Hardinxveld
wordt financiële steun, als tot heden, toegesegd.

9. De vergadering zal D. V. de volgende maal
gehouden worden in de consistoriekamer van de
kerk van Gorinchem.

10. In de kerken van de classis zal worden
gecolleëteerd voor pastoriebouw te Asperen en
een verzoek aan de Geref. kerken in Nederland
voor dat doel gesteund worden.

11. De vacaturebeurten worden geregeld.
12. De vacaturebeurten worden geregeld.
13. De Haspers eindigt met dankzegging.
K. J. KAPTEIJN, Scriba.

Vergadering der classis Woerden,
gehouden 4 Febr. 1909, te Alphen
a/d. Rijn.

1. Namens de roepende Kerk van Noorden
opent de consulent, Dr. De Vries, de vergade-
ring.

2. De broeders V. d. Voet en V. d. Neut
zien de credentie-brieven na.

3. Naar toebereit fungeeren als praeses Dr.
Schoenmaker; als assessor Dr. Gunst; als scriba
Dr. Brouwer.

4. De praeses roept Dr. Elzenga, voor het
eerst ter vergadering als predikant van Wou-
brugge, een hartelijk welkom toe, wat door
Dr. Elzenga wordt beantwoord.

5. Dr. V. d. Voet leest de notulen der vorige
vergadering, die, na enkele opmerkingen, worden
goedgekeurd.

6. De vragen, naar Art. 41 K. O. komen in
behandeling. Aan de Kerken van Noorden,
Nieuwkoop, Zwammerdam en Alphen wordt
advies gegeven.

7. Aan de Kerk van Zevenaar wordt toe-
stemming gegeven een collecte te houden in
de Kerken der classis voor den bouw eener
nieuwe Kerk.

8. Dr. Brouwer en Dr. Schoenmakers brengen
rapport uit van de laatste twee vergaderingen,
gehouden voor den arbeid der zending.

9. Dr. Van Hulsteyn rapporteert, namens
de Kerk van Waarder, over de boeken en de
kas van den penningmeester der zending. Alles
wordt in orde bevonden, en den penningmeester
dank gezegd voor zijn beheer.

10. Aan de Kerk van Alphen wordt opge-
dragen de boeken na te zien van den penning-
meester der classis.

11. De vacature-beurten worden geregeld.
Opdraden zullen in Ter Aar: Maart Dr. V. d.
Voet a beurten: April Dr. V. d. Heyden, a b.;
Dr. Elzenga a b.; Mei Dr. Van Hulsteyn, a b.;
Dr. Brouwer, a b.; Zevenhoven: Maart
Dr. Elzenga a b.; April Dr. Brouwer a b.; Dr.
V. d. Voet, a b.; Mei, Dr. Schoenmakers a b.;
Dr. V. d. Heyden, a b.; Noorden: Maart Dr.
De Vries a b.; Dr. Gunst a b.; April Dr. Van
Dijk a b.; Mei Dr. Gunst, a b.; Dr. Elzenga
a b.; Nieuwkoop: Maart Dr. Warmenhoven a b.;
Dr. Schoenmakers a b.; April Dr. Elzenga a b.;
Dr. Van Hulsteyn a b.; Mei Dr. De Vries a b.;
Dr. Van Dijk a b.; Dr. Warmenhoven a b.

12. Als roepende Kerk voor de volgende
vergadering wordt aangewezen de Kerk van
Oudshoorn.

13. Dr. Gunst leest het kort verslag voor
de pers.

14. De praeses sluit de vergadering.
Op last der classis,
J. W. GUNST, h. t. assessor.

Buitenland

Duitschland. Uit Saksen. Het Chris-
telijke huis en de geest der onder-
wijzers.

Een groot getal mannen van betekenis tiep
een reusvergadering op Zaterdag 23 Januari
te Dresden samen. Duzenden moesten teruggaan,
toen te 8 ure de zaal van het evangelisch
"Verreinshaus" door de politie gesloten werd,
omdat de beschikbare ruimte gevuld was. Het
was er om te doen, te laten uitkomen hoe het
"Christelijk huis" staat tegenover de richting
waarin de onderwijzers van het Koninkrijk
Saksen zich bewegen op het gebied van het
Godsdienstonderwijs. Daartomtrant hadden de
onderwijzers zich uitgesproken op een ver-
gadering van onderwijzers te Zwickau, nu zouden
de Christelijke ouders in de gelegenheid zijn
sich ook over dit onderwerp uit te spreken.

Op deze vergadering hield een rechtsgeleerde,
Dr. Mettig, een referaat, dat een uur lang
duurde, en deze liet daarin uitkomen, dat het
Christelijk gezin verandering in het Godsdienst-
onderwijs op de volkschool noodig achtte, en
dat wel in de richting dat dit onderwijs meer
tot het hietsoe zou inwerken op de gezondheid,
maar toch zoo, dat Jesus Christus het middelpunt
blijven zou. Daarbij drong de referent er
op aan, dat aan de balijdenis der kerk zou
vastgehouden worden dat men in de hoogere
klassen uit den kleinen catechismus van Luther
zou onderwijzen en dat de historisch en feitelijk
geworden samenhang tusschen Saks, kerk en
school niet verbroken worden zou.

De onderwijzers lieten zich in het daarop
volgend debat op een manier uit die, gelijk een
burger uit Leipzig zich uitdrukte, een "outzet-
tenden" indruk omtrent den geest der onder-
wijzers gaf. 266 razend anti-christelijk had men
niet gedacht, dat de onderwijzers zouden zijn.
Een hoofdonderwijzer zeide, dat de dogmatische
Christus niet door hem aan de leerlingen kon
voorgesteld worden, wel Jesus als voorbeeld
van reinheid des harten, eenheid met God en
als zelfverloochende liefde. Maar toen de
geest der ontkenning van alles wat Christelijk
is sprak uit het woord van een anderen onder-
wijzer, zoodat de kerkelijke leerstukken werden
voorgesteld als uitvindels van een "holten
schedel", werd hij door zijn collega's warm
toegejuicht.

Een koopman uit Leipzig zeide daarop, dat
het nu bleek dat van een reorganisatie van het
godsdienstonderwijs, uitgevoerd door zulke
mannen niets te verwachten was, en dat men
daarom God bidden moest, dat Hij Evange-
listen zou verwekken.

Wij voor ons hopen, dat onze Duitsche
broeders in het stichten van vrije Christelijke
scholen hulp zullen zoeken tegen het onchris-
telijk drijven van de meeste onderwijzers op de
officiële Staatscholen.

Oostenrijks. Critiek op de "los van
Rome"-beweging.

Als men wil weten hoe van Roomsche Oosten-

rijische zijde over de "los van Rome" beweging
gedacht wordt, dan is het artikel dat de volks-
verteenwoordiger Erzberg in den Tag over dit
onderwerp schreef, leerrijk. Dit luidt aldus:
"In Oostenrijk hebben de elementen die openlijk
aansturen op de vernieling van Oostenrijk, zich
in den "los van Rome" mantel gehuld. Duitse
predikers trokken in massa daaraan; hoe zij
arbeiden wordt bewezen uit het feit dat enkele
van hen het land werden uitgewezen; de
aantekeningen en het materiaal die hierbij aan
de Oostenrijksche politie in handen vielen, zijn
buitengemeen bewaard. Duitse geld, dat
zelfs door officiële kerkelijke lichamen ge-
geven werd, diende tot steun van de geheele
beweging, die aan godsdienstig gehalte uitstreekt
aan, maar aan politieke motieven des te rijker
was en is. De Gustaaf-Adolf vereniging heeft
van 1906—1907 een som van 600.000 mark
naar Oostenrijk-Hongarije gezonden; in de
superintendenten van West-Böhemen steeg het
aantal Protestanten van 31000 tot 41000; het
aantal kerken, die veelvuldig door Duitse geld
gebouwd werden, kwam van 25 op 151 dus
voor 300 aangewonnen zielen een nieuwe kerk.

De toespraken, die in deze beweging gehouden
werden, moesten in Oostenrijksche kringen voor
beledigend gehouden worden."

De Gustaaf-Adolf vereniging heeft op deze
beschuldigingen geantwoord, dat zij reeds lang
vóórdat er een "los van Rome" beweging be-
stond, Evangelische gemeenten in Oostenrijk
ondersteunde. Overigens zijn er geen Duitse
predikers in massa's naar Oostenrijk getogen,
maar slechts enkele, en daardoor werden
eenige met uitzetting bedreigd. Wanneer der
Oostenrijksche politie zeer bewaard materiaal
in handen gevallen ware, dan zou deze daarvan
seker gebruik hebben gemaakt.

Ofschoon de ingebrachte beschuldigingen bijna
geheel weerlegd zijn, toch komt het ons voor
dat bij de los van Rome-beweging, ook een
politiiek element aanwezig is.

Gemeenid Nieuws.

Zelfs in het liberalistische Bremen dat de be-
voegde autoriteit zich genoodmaakt tegen de aan-
neming van onderwijzers in tegen hun hoonen
van de Christelijke leer op te treden. Het school-
bestuur strafte den onderwijzer Scharrelmann met
een boete van 1000 mark om zijn godsdienstige
beschouwingen, die hij in de pers ten beste ge-
geven had. Hij meende openlijk tegen dezen maat-
regel te mogen opkomen en toch zijn ambt te
kunnen blijven bedien. Daarom handhaafde hij
in een dagbladartikel niet alleen de scherpe uit-
drukkingen, die tot zijn veroordeeling aanleiding
gaven, maar verklaarde ook uitdrukkelijk, dat hij
sich alleen 100 lang aan de hem toegekende
"disciplinerverwijzing" gebonden achtte, als die hem
niet in conflict met zijn geweten bracht. Daarop
heeft de Senaat besloten een "Disciplinaverbaar" te
tegen hem te beginnen, die tot ontslag leiden moet.

Eene Godsdienstvereeniging in Genève. Een reiziger
die uit pietet voor de nagedachtenis van Calvijn
diens Godsdienstvereeniging wilde bijwonen in de
St. Pieter's kerk te Genève, waarin de groote refor-
mator zoo dikwijls predikte, deelt omtrent zijne
belevingen bij die gelegenheid het volgende mede:
"Verbond bij mijn binnentreden werd mijn op-
getrokken door een ongewoon gedruisch. In tegen-
stelling van de stilte, die voor den aanvang der
godsdienstvereenigingen in onze kerken heerscht,
praatte men luid door elkaar. Somm